

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain, luonnonsuojelulain ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain, luonnonsuojelulain ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 30/2026 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- asiantuntija Saana Kaipanen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Outi Kumpuvaara, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Antti Leinonen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Kirsi Taipale, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, ympäristöministeriö
- tutkimusprofessori Matti Koivula, Luonnonvarakeskus
- erikoissuunnittelija Marita Arvela, Suomen ympäristökeskus
- toimitusjohtaja Karoliina Niemi, Metsähallitus Metsätalous Oy
- toiminnanohjaaja Aki Arkiomaa, BirdLife Suomi ry
- metsäjohtaja Marko Mäki-Hakola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- luontopolitiikan päällikkö Helena Herttuainen, Metsäteollisuus ry
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- metsäasiamies Anders Portin, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Suomen Luontopaneeli
- Rakennusteollisuus RT ry
- Sahateollisuus ry
- WWF Suomi

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsälakia (1093/1996), luonnonsuojelulakia (9/2023) ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annettua lakia (419/2011), jäljempänä metsätietolaki. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi metsänkäsittelyssä käytettävistä toimenpiteistä, joita noudattamalla tehtyä metsänkäsittelyä ei pidetä luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin (2009/147/EU), jäljempänä lintudirektiivi, 5 artiklassa tarkoitettuna tahallisenä, kiellettynä toimintana. Rajoitukset koskevat erityisesti lintujen pesinnän aikaista puunkorjuuta, mutta alueen linnuston arviointivelvoitetta sovelletaan myös muuhun metsänkäsittelyyn, kuten maanmuokkaus, taimikonhoito, metsäteiden rakentaminen ja ojien kunnostus. Esityksen tavoitteena on selkiyttää lintudirektiivin kansallista toimeenpanoa. Hallituksen esityksessä on tehty kiitettävän perusteellisesti selkoa lintulajien suojelun biologisista ja oikeudellisista taustatekijöistä. Esityksen vaikutusarviointiin sisältyy myös numeerista tietoa taloudellisista vaikutuksista ja vaihtoehtojen vaikutusten arviointia. Useiden lausunnonantajien tavoin valiokunta pitää esitystä hyvin laadittuna.

Suomessa pesivät lintulajit voidaan jakaa 11 ryhmään pesimäympäristön perusteella. Ryhmiä ovat metsän yleislinnut, havumetsälinnut, vanhan metsän linnut, lehtimetsälinnut, pensaikkolinnut, peltolinnut, suolinnut, tunturilinnut, saaristolinnut, karujen sisävesien linnut ja kosteikkolinnut. Näistä neljään ensin mainittuun linturyhmään sisältyvät lintulajit pesivät metsäisissä ympäristöissä ja muodostavat parimäärältään lähes kolmeneljäsosaa kaikista Suomessa pesivistä lintupareista. Vuoden 2019 uhanalaisuusarvioinnissa arviointiin kuuluneista 246 lintulajista uhanalaisia lintuja oli 86 lajia eli 35 prosenttia kaikista lintulajeista. Ensisijaisesti metsässä elävistä lintulajeista 11 oli uhanalaisia lajeja, ja uhanalaisista lintulajeista 19 prosenttia elää metsäisissä elinympäristöissä.

Metsässä lisääntyvistä riistalinnuista metso, teeri ja paikoin pyy vähenivät huomattavasti 1960-luvulta 1980-luvulle. Pääsyyinä metsäkanalintujen vähenemiseen pidetään metsätalouden suoraa ja välillisiä vaikutuksia. Metsäkanalintujen kannoissa on kuitenkin tapahtunut myönteistä kehitystä 1980-luvulta lähtien. Osasyys hallituksen esityksessä todetaan suojelualueiden lisääntyminen ja muutokset talousmetsien käsittelyssä viimeisten vuosikymmenten aikana. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että uudemman, riistakolmiolaskentoihin perustuvan tiedon mukaan Suomen boreaalisella alueella pitkäaikainen kannankehitys (vuodesta 1989) on vakaa teerellä ja pyyllä sekä hieman kasvava metsolla. Muista metsäkanalinnuista riekon kannankehitys on voimakkaasti vähenevä.

Lisäksi valiokunnan saamissa lausunnoissa on tuotu esiin, että vuoden 2025 lintudirektiivin mukaisen raportin mukaan yleisimpien metsälintujen määrät ovat vähentyneet merkittävästi. Ensisijaisesti metsäelin ympäristön lintulajeista 26 osoitti taantuvaa kehityssuuntaa viimeisen 12 vuoden aikajaksolla. Metsätalouden merkityksestä kehityssuunnalle esitetään jossain määrin erilaisia näkemyksiä. Asiantuntijakuulemisessa on todettu, että Suomessa hakkuut ovat verraten pienialaisia. Hakkuissa kuitenkin tuhoutuu vuosittain hieman yli 100 000 käytössä olevaa linnunpesää. Tämä edustaa noin 0,3 prosenttia parimäärästä. Yksittäisen hakkuun vaikutus vain harvoin johtaa havaittavaan tai ekologisesti merkittävään alueellisen tason

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

populaatiovaikutukseen. Pesimäaikaisten hakkuiden yleisempi merkitys Suomen lintulajiston kantojen pitämisessä tyydyttävällä tasolla arvioidaan vähäiseksi. Tämä kuitenkin riippuu jossain määrin hakkuiden ajallisesta ja paikallisesta kohdentumisesta. Vaikutukset ovat yleisesti ottaen suurempia rehevissä kuin karuissa metsätyypeissä johtuen eroista lintujen paritiheyksissä. Näin ollen ehdotettujen puunkorjuukieltojen kohdentamista reheviin lehtipuuvaltaisiiin metsiin pidetään perusteltuna.

Lintudirektiivin lähtökohtana on kaikkien Euroopassa luonnonvaraisina elävien lintulajien suojelu. Lintudirektiivin 5 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava yleisen suojelujärjestelmän luomiseksi tarvittavat toimenpiteet, joilla kielletään muun muassa lintujen tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien tahallinen tuhoaminen tai vahingoittaminen sekä lintujen tahallinen häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana, jos häirintä vaikuttaisi merkittävästi lintudirektiivin tavoitteisiin. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisussa (Voore Mets ja Lemeks Pölva, asia C -784/23) tuomioistuin täsmensi lintudirektiivin 5 artiklan tulkintaa erityisesti tahallisuuteen ja toisaalta pesintäaikaisiin metsänhakkuisiin liittyen.

EU-tuomioistuimen mukaan 5 artiklan tahallisen toiminnan kieltoja sovelletaan myös toimintaan, jolla ei ole ilmeistä tarkoitusta artiklassa säädetyn kiellon rikkomiseen, mutta joka sisältää hyväksynnän kielletyn pyydystämisen, tappamisen, häirinnän, tuhoamisen tai vahingoittamisen mahdollisuudesta. Artiklassa tarkoitettu häirintä on kiellettävä silloin, kun sillä on merkittävä vaikutus lintupopulaatioiden tyydyttävälle tasolle. Täsmentyneen lintudirektiivin tulkinnan vuoksi metsäalan toimijoille on epäselvää, millaisissa olosuhteissa metsänkäsittely on mahdollista lintujen pesintäaikana. Metsälaissa ehdotetaan säädettäväksi metsänkäsittelyyn liittyvät toimenpiteet ja rajoitukset, joita noudattamalla metsänkäsittelyä ei pidetä lintudirektiivin 5 artiklassa tarkoitettuna kiellettyinä toimintana.

Puunkorjuukielto lintujen pesintäaikana

Metsälaissa ehdotetaan kiellettäväksi puunkorjuu rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä, korvissa ja rantametsissä pohjoisessa Suomessa 1.5.—31.7. välisenä aikana ja muualla Suomessa 15.4.—15.7. välisenä aikana. Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että lehtipuuvaltaisen metsän vähimmäispinta-ala on käytännössä 0,5 hehtaaria. Kielto koskee lehtipuuvaltaisia metsiä erotuksena sekametsistä, joissa lehtipuiden osuus voi vaihdella pienialaisesti metsän sisällä. Korvella tarkoitetaan puustoista suota, jossa turvekerroksen paksuus on vähintään 30 senttimetriä ja pääpuulajeja ovat kuusi tai koivu. Rantametsällä tarkoitetaan puolestaan vesistöjen varressa olevaa puustoista suojakaistaa, jonka leveys on 10 metriä. Vesistönä pidetään järveä, lampea, jokea, puroa ja muuta luonnollista vesialuetta sekä tekojärveä, kanavaa ja muuta vastaavaa keinotekoista vesialuetta. Vesistönä ei pidetä ojaa, noroa tai lähdetä.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että laissa on perusteltua säätää 0,5 hehtaarin minimipinta-alavaatimuksen ulottamisesta koskemaan rehevien metsäpuuvaltaisten metsien ohella myös korpia. Käytännön operatiivisen toiminnan kannalta hyvin pienet ja muodoiltaan todennäköisesti epäsäännölliset kohteet on vaikea rajata toiminnan ulkopuolelle. Näin ollen yhdenmukainen 0,5 hehtaarin minimipinta-alavaatimus myös korville on perusteltu ja tarkoituksenmukainen. Valiokunta toteaa, ettei pinta-alavaatimuksesta ehdoteta säädettäväksi

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

lakiehdotuksessa edes rehevien lehtipuuvaltaisten metsien osalta. Valiokunta kiinnittää maa- ja metsätalousvaliokunnan huomiota asiaan ja ehdottaa, että lakiehdotuksen käsittelyssä arvioidaan tarvetta täsmentää sääntelyä tältä osin.

Lakiehdotuksen taustalla on Metsätehon Metsänkäsittely ja linnusto -opas, jota puunkorjuussa noudatetaan suosituksena. Rehevällä metsällä tarkoitetaan metsätyypeistä lehtoa, lehtomaista ja tuoretta kangasta tai rehevyydeltään vastaavaa turvekangasta. Oppaan suositusten mukaan hakkuut suunnataan pesimäaikana mahdollisuuksien mukaan kuivahkoille ja kuiville kankailla, joissa lajien ja yksilöiden määrä on reheviä metsätyyppisiä vähäisempi. Myös metsänhoidon FSC-sertifiointijärjestelmän standardissa on rajoituksia lintujen pesintäaikana tehtäviin hakkuisiin.

Hallituksen esityksessä viitataan Metsätehon vuosien 2022—2024 hakkuukonetietoihin pohjautuvaan selvitykseen, jonka mukaan rehevissä lehtipuuvaltaisissa metsissä ja korvissa hakkuita on tehty pesimäkaudella keskimäärin noin 7 300 hehtaarilla, mikä on alle 8 prosenttia rehevien lehtipuuvaltaisten metsien ja korpien vuotuisesta hakkuupinta-alasta. Näin ollen oppaassa esitetyillä suosituksilla voidaan katsoa olleen merkittävä ohjaava vaikutus. Luonnonvarakeskus on tutkinut lintujen pesimäaikaa koskevien lisärajoitusten vaikutusta puunhankintaan (Väätäinen, Laitila, Mutanen, Viitanen, Kniivilä; Lintujen pesimäaikaa koskevien lisärajoitusten vaikutus puunhankintaan sekä metsä- ja kansantalouteen, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 25/2026). Tulosten mukaan lievissä, nykykäytäntöjä muistuttavissa rajoituksissa kustannukset kasvavat maltillisesti, mutta laajemmissa rajoituksissa kustannukset voivat nousta merkittävästi. Lisäksi jälkimmäisessä tapauksessa kausityöntekijöiden ja lisäkaluston tarve kasvaa huomattavasti korjuussa ja kuljetuksessa. Ehdotus koskee kolmen kuukauden pituisia puunkorjuun kieltoa pienialaisilla, rajoitetuilla kohteilla, joiden hakkuu on mahdollista tehdä pesintäajan ulkopuolella. Näin ollen ehdotuksen vaikutuksia metsänomistajille ja teollisuuden puunsaantiin pidetään vähäisinä.

Esityksessä ehdotetaan Suomen metsäkeskukselle velvollisuutta ilmoittaa maanomistajalle tai tiedossaan olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuoikeuden haltijalle, jos metsäkeskukselle toimitetun metsänkäsittelyilmoituksen käsittelyalueella tai sen läheisyydessä on metsäkeskuksen tiedossa oleva puunkorjuun kiellon piiriin kuuluva rehevä lehtipuuvaltainen metsä, korpi tai rantametsä. Metsäkeskuksen ilmoitusvelvollisuus on tarkoituksenmukainen toimenpide, jolla varmistetaan puukaupan osapuolten tiedonsaanti ennakkoon.

Valiokunnan saamista lausunnoissa on pidetty perusteltuna kohdentaa esityksessä ehdotetulla tavalla suojelutoimet linnuston kannan kehityksen kannalta vaikuttavimpiin kohteisiin. Samoin ehdotettuja, olemassa oleviin suosituksiin perustuvia aikarajoja on kannatettu. Toisaalta eräissä lausunnoissa suojelutoimia on pidetty riittämättöminä ja ehdotettu huomattavasti laajempaa metsänkäsittelykieltoa. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota pesimäaikaisen puunkorjuun täyskiellon yhteiskunnallisiin ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin. Pesimäaikaiset korjuurajoitukset esimerkiksi lisäävät puunkorjuun kausiluonteisuutta keskittämällä hakkuita talvikuukausille. Tämä kasvattaa puunhankintaketjun työvoiman ja kaluston tarvetta, lisää puutavaran varastointia ja nostaa logistiikkakustannuksia (Väätäinen et al. 2026).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksessä ehdotetussa ajanjakso- ja metsätyyppirajauksen muodossa vaikutus metsäteollisuuden raakapuuhooltoon ei ole suuri. Se on

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

arviolta alle kolme prosenttia. Sen sijaan täyskiellon tapauksessa teollisuuspuun saatavuus voi vähentyä jopa noin 25 prosenttia, jos pesimäaikaaisia hakkuita ei pystytä siirtämään kokonaan muihin ajankohtiin. Tässä skenaariossa metsäsektorin vuotuinen arvonlisäys voi vähentyä noin 1,7—2 miljardia euroa. Kerrannaisvaikutukset huomioiden kokonaisvaikutus kansantalouteen voi nousta lähes 3 miljardiin euroon vuodessa. Vaikutukset kohdistuvat metsätalouden lisäksi teollisuuteen, työllisyyteen, vientiin ja verokertymään. Lisäksi kotimaisen puun saatavuuden heikkeneminen johtaa todennäköisesti hakkuiden siirtymiseen maan rajojen ulkopuolelle. Puuraaka-aineen saatavuuden heikkeneminen, kustannusten nousu ja toimitusepävarmuus heikentävät myös puupohjaisten tuotteiden kilpailukykyä, mikä puolestaan saattaa lisätä fossiilisten raaka-aineiden kysyntää.

Valiokunta pitää esityksessä ehdotettua rajattua puunkorjuunkieltoa lähtökohtaisesti tasapainoisena ja esityksen tavoitteiden kannalta riittävänä toimenpiteenä. Asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin tuotu esiin, että eräistä puunkorjuukiellon yksityiskohdista voi seurata vakavia ongelmia teollisuuden puuhuollolle. Keväällä kelirikko rajoittaa puunkorjuuta ja kuljetuksia. Kelirikkoaikana puunkorjuu kohdistuu erityisesti havupuuvaltaisiin karuihin ja kantaviin kohteisiin. Tällaiset havupuuvaltaiset kohteet eivät ole ehdotettujen pesimäaikaisten hakkuurajoitteiden piirissä. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan, ettei pesimäaikaisen puunkorjuun rajoitusten piirissä olevalle alueelle saa tehdä uutta ajouraa, vaan tällaisen alueen läpi saa kuljettaa korjattua puuta jo aiemmin käytössä ollutta ajouraa pitkin käsittelyalueelta välivarastolle.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että rajoitusten aikana huhtikuun lopussa lämpötilojen nousu muodostaa tukkien varastoinnissa riskin varastolaholle. Käytännössä tukkeja ei voida enää varastoida huhtikuun lopusta alkaen varmuusvarastoihin, vaan ne on saatava mahdollisimman nopeasti korjuusta jalostukseen. Ongelma korostuu erityisesti nuorissa lehtipuuvaltaisissa metsissä sekä saarten rantametsissä, joista uraverkosto useimmiten puuttuu. Edes varttuneemmissa metsissä valmis uraverkosto ei takaa sitä, että urat ovat viereisten alueiden tarpeisiin hyödynnettävissä. Tällöin rajoitusten vaikutukset laajenevat alkuperäistä tarkoitustaan laajemmiksi. Jos pesimäaikaisten hakkuurajoitteiden alaisten kohteiden läpi ei saada tehdä uutta ajouraa, tästä seuraa merkittävä riski puunkorjuulle rajoitusten ulkopuolisilla kohteilla.

Hallituksen esityksen ja saadun selvityksen mukaan esityksessä ehdotetut metsänkäsittelyn rajoitukset vastaavat metsäalalla laadittuja jo olemassa olevia metsänkäsittelyä ja linnustoa koskevia suosituksia. Kuitenkin uusien ajourien tekeminen pesimärauhan rajoitusten piirissä olevalle alueelle on FSC-sertifiointijärjestelmän standardin mukaan sallittua. Metsäkoneen ajoura on reitti, jota pitkin hakkuukone liikkuu puita kaadettaessa ja ajokone kuljettaa puutavaran metsästä välivarastolle. Koneen ajouran raivaamisessa on kyse esimerkiksi metsätien rakentamista vähäisempää häiriötä aiheuttavasta toimenpiteestä.

Ehdotetussa metsälain 10 c §:ssä velvoitteet ja rajoitteet kohdistuvat toimenpiteisiin käsittelyalueella. Säännöksiä voitaneen tulkita siten, että käsittelyalueella tarkoitetaan myös aluetta, jossa puunkorjuuta ei tehdä, mutta jolle raivataan uusi ajoura. Näin ymmärrettynä on selvää, että uuden ajouran tekemisessä tulevat otetuksi huomioon vaikutukset alueen linnuston pesintärauhalle. Muussa tapauksessa puunkorjuun kieltämisen taustalla olevat suojelutavoitteet eivät toteudu. Samalla on tärkeää varmistua siitä, ettei puunkorjuu esty puunkorjuukiellon piiriin

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

kuulumattomilla alueilla. Valiokunta kiinnittää maa- ja metsävaliokunnan huomiota edellä kuvattuun ongelmaan ja toivoo, että asian jatkokäsittelyssä siihen löydetään myös puunkorjuun osapuolten kannalta toimiva ratkaisu.

Linnuston huomioon ottaminen metsänkäsittelyssä

Metsälaissa ehdotetaan säädettäväksi lisätoimenpiteistä, joilla osoitetaan linnuston huomioon ottaminen metsänkäsittelyssä. Metsän hoitamiseksi ja käyttämiseksi ehdotetaan velvoitteita ja rajoituksia, jotta lintudirektiivin velvoitteet tulevat asianmukaisesti otetuksi huomioon. Velvoitteet koskevat käsittelyalueen linnuston arviointia sekä arvioinnin perusteella tehtäviä ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä. Metsälakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan ennen hakkuun toteutusta metsän hakkaajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa metsätyypin, metsän iän ja muiden saatavissa olevien tietojen perusteella. Arvioinnissa tulee hyödyntää luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettuja tietoja.

Metsän hakkaajan on arvioinnin perusteella toteutettava asianmukaiset ennalta ehkäisevät toimenpiteet, joilla pyritään estämään lintulajin yksilöiden kuolema ja pesien vahingoittuminen sekä sellainen häirintä, joka aiheuttaa haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiseksi tai saattamiseksi kyseiselle tasolle. Lisäksi muiden metsänkäsittelyyn liittyvien toimenpiteiden yhteydessä toimenpiteen toteuttajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa ja toteutettava asianmukaiset ennalta ehkäisevät toimenpiteet linnuston huomioon ottamiseksi.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on tuotu esiin, että linnuston luotettava arviointi vaatii maastohavainnointia sekä erityisosaamista, jota ei metsänhakkaajalla voida odottaa olevan. Erityisesti maassa pesivät linnut pyrkivät piilottamaan pesänsä, eikä kaikkien pesien havaitseminen ole mahdollista. Luonnonsuojelun tietojärjestelmä ei myöskään sisällä kattavaa tietoa linnustosta. Valiokunta katsoo, että huoleen on tarpeen suhtautua vakavasti, sillä asialla on merkitystä niin lakiehdotuksen tavoitteiden toteutumisen kuin käytännön sovellettavuuden kannalta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja uhanalaisista eläin- tai kasvilajeista tai arvokkaiden luonnonalueiden suojelusta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi kysymyksessä olevan eläin- tai kasvilajin tai alueen suojelun. Linnuston ennakoarviointiin ja muihin ehdotettuihin velvoitteisiin ja rajoituksiin liittyen metsälakiin ja luonnonsuojelulakiin ehdotetaan salassa pidettävien tietojen luovuttamisen mahdollistavia säännöksiä. Suomen metsäkeskus ja luonnonsuojeluviranomaiset voivat luovuttaa metsälakiehdotuksen 10 c §:n säännösten noudattamisen kannalta välttämättömiä lintutietoja. Tietoja voidaan luovuttaa maanomistajalle, hakkuuoikeuden haltijalle ja sille, joka niiden lukuun suunnittelee tai toteuttaa metsien hoitoon ja käyttöön liittyviä toimenpiteitä. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on toivottu kiinteistön omistajan tiedonsaantioikeuden laajentamista koskemaan kaikkia lajeja ja luontotietoja.

Metsätietolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, jotka koskevat katseluyhteyden tai teknisen rajapinnan avaamista. Voimassa olevan lain säännökset eivät mahdollista salassa pidettävien

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

tietojen luovuttamista mainittuja tapoja käyttäen. Lisäksi metsätietolaisissa ehdotetaan säädettäväksi vaitiolovelvollisuudesta siten, että esimerkiksi maanomistaja ja tämän sopimuskumppani, jotka ovat saaneet samat salassa pidettävät lintutiedot, pystyvät keskustelemaan asiasta keskenään. Ehdotettuun sääntelyyn nähdään eräissä valiokunnan saamista lausunnoissa liittyvän käytännön ongelmia. Poikkeus vaitiolovelvollisuuteen tulee pyrkiä toteuttamaan käytännönläheisellä tavalla. Valiokunta kiinnittää asiaan maa- ja metsätalousvaliokunnan huomiota. Hallituksen esityksen tavoitteiden kannalta on tärkeää, että linnustoa koskevat tiedot ovat puunkorjuun osapuolten käytettävissä mahdollisimman sujuvasti jo suunnitteluvaiheesta alkaen.

Ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä koskevat säännökset mahdollistavat metsänkäsittelyn lintudirektiivin vaatimusten toimeenpanon asettamisissa rajoissa. Jos metsänkäsittelyalueella havaitaan suunnitteluvaiheessa tai metsän hoitamiseen ja käyttämiseen liittyvien toimenpiteiden yhteydessä linnunpesä, jossa pesintä on käynnissä, toimenpiteet on toteutettava niin, ettei pesää vahingoiteta. Lisäksi metsälaissa ehdotetaan lähtökohtaisesti kiellettäväksi harvalukuisten petolintujen pesien läheisyydessä sellainen metsänkäsittely, joka voi johtaa pesinnän keskeytymiseen. Tällainen metsänkäsittely edellyttää luonnonsuojelulain 83 §:n nojalla poikkeuslupaa. Säännöksessä tarkoitetuista harvalukuisista petolintulajeista, petolintujen pesien läheisyyttä koskevista etäisyyksistä ja kiellon lajikohtaisesta ajankohdasta ehdotetaan säädettäväksi ministeriön asetuksella.

Pesintäaikana tehtävässä hakkuussa metsänhakkuun toteuttajaa velvoitetaan säästämään edellisen puusukupolven isot haavat, kolopuut ja pystylahopuut. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että linnuston suojelun kannalta on erittäin hyödyllistä säästää pesimäkaudella isot haavat, kolopuut ja kuolleet puut. On ehdotettu, että nämä rakennepiirteet säästetään pysyvästi, perustuen muun muassa siihen, että pesäkolot ovat vuodesta toiseen eri kolopesijälajien käytössä. Näin toimimalla hyödyt ovat huomattavasti laajempia kuin yhtä kesäkautta koskevia. Valiokunta suhtautuu ehdotukseen myönteisesti.

Sääntelyn tavoitteena on linnuston suojelun ohella puunkorjuun osapuolten toimintaympäristön ennakoitavuus. Valiokunnan saamista lausunnoissa tätä näkökohtaa on painotettu. Lain soveltamisessa on tärkeää huomioida lain tavoitteita palveleva, tarkoituksenmukainen ennakoarvioinnin taso sekä arvioinnista aiheutuva kustannusten nousu. Valiokunta katsoo, että lakisäätöiden velvoitteiden tulee olla käytännössä toteuttamiskelpoisia, eivätkä ne saa kohtuuttomasti nostaa puunkorjuun suunnittelukustannuksia. Lausunnonantajien tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että metsänomistajille ja metsäalan toimijoille tiedotetaan alueellisesta ja paikallisesta linnuston kehityksestä ja mahdollisuuksista vaikuttaa leimikon suunnittelulla pesintään.

Yleispoikkeus lintujen häirintäkiellosta

Luonnonsuojelulain 82 §:ssä säädetään yleispoikkeus eläinlajien rauhoitusta koskevista kielloista. Poikkeus koskee alueen käyttöä maa- ja metsätalouteen tai tavanomaiseen rakentamiseen sekä rakennusten ja laitteiden käyttöä tarkoitukseensa. Poikkeusta ei voimassa olevan lain mukaan sovelleta lintulajeihin. Esityksessä ehdotetaan, että poikkeusta sovelletaan jatkossa myös lintujen häirintään, jos häirinnästä ei aiheudu haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu rajattu poikkeus lintujen häiritsemisen kiellosta eräiden maankäyttömuotojen sekä rakennusten ja laitteiden käytön osalta tarkoittaa sitä, että luonnonsuojelulain lintujen suojelua ja siitä poikkeamista koskevat säännökset saatetaan vastaamaan lintudirektiivin vähimmäisvaatimuksia. Voimassa oleva säännös on edustanut lintudirektiivin edellyttämää minimitasoa tiukempaa sääntelyä. Lintudirektiivi kuitenkin edellyttää, ettei yleispoikkeusta sovelleta, jos häiritsemisestä aiheutuu haittaa uhanalaisuusarvioinnissa joko luokkaan äärimmäisen uhanalainen (CR), erittäin uhanalainen (EN) tai vaarantunut (VU) luokitellun harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle. Tämä johtuu erityisesti siitä, että uhanalaisten, populaatioiltaan pienten ja erityisesti hitaasti lisääntyvien eläinlajien lisääntymisen epäonnistumisella on lähtökohtaisesti merkittävä haitallinen vaikutus eläinlajin kantaan. Esimerkkinä vaarantuneesta lajista esityksessä mainitaan maakotka.

Lisäksi lintudirektiivi edellyttää, ettei häirinnästä aiheudu muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle. Rajoitus koskee käytännössä niitä uhanalaisuusarvioinnissa elinvoimaisiksi tai silmällä pidettäviksi lajeiksi luokiteltuja lajeja, joiden pesivien yksilöiden vähäinen määrä ja alttius pesinnän keskeytymiseen johtaville häiriöille aikaansaavat sen, että häirinnällä voi olla merkittävä vaikutus kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle. Valiokunnan saaman selvityksen ja komission hiljattain julkaiseman tulkintaohjeen (Commission Notice on the Guidance document on the general system of protection of bird species - Article 5 and Article 9 of the Birds Directive) mukaan lintudirektiivin tyydyttävä taso merkitsee samaa kuin luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetussa neuvoston direktiivissä (92/43/ETY) tarkoitettu suotuisa suojelun taso. Näin ollen käytännössä lintudirektiivin edellyttämä suojelutaso ei muutu lakiehdotuksen johdosta. Valiokunta kannattaa luonnonsuojelulakiin ehdotettuja muutoksia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp

Helsingissä 16.4.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahti kok (osittain)
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Hallituksen esitys metsälain päivittämiseksi lintujen pesimäaikaisten hakkuiden osalta on tullut ajankohtaiseksi EU-tuomioistuimen elokuussa 2025 tekemän Voore Mets -päätöksen vuoksi. Kuten moni valiokunnan kuulema asiantuntija on huomauttanut, tämä hallituksen esitys ei ole linjassa tuon päätöksen kanssa, sillä Voore Mets päätöksen mukaan pesinnän häirinnän kieltö koskee kaikkia lintuja ja lintulajeja.

Erittäin painavina on pidettävä esimerkiksi Luontopaneelin ja Suomen ympäristökeskuksen lausuntoja, joiden mukaan esitys ei täytä lintudirektiivin vaatimuksia ja vaatii merkittäviä tiukennuksia pesimäaikaisten hakkuiden osalta. Kaikkein selkein ja yksinkertaisin tapa säätää asiasta olisi ulottamalla pesimäaikaisten hakkuiden kieltö kaikkiin metsiin.

Luontopaneeli huomauttaa myös, että etenkin runsaimmat lehti- ja sekametsät ja rehevät kuusikot tulisi korkealla prioriteetilla rajata pesimäaikaisten hakkuiden ulkopuolelle. Esityksen perusteluissa todetaan, että pesimäaikaiset hakkuut on haluttu ulottaa kaikkein runsaslintuisimpiin metsiin. Hallituksen esityksen mukaiset rehevät lehtimetsät, korvet ja rantametsät ovat kuitenkin vain pieni osa runsaslintuisimmista metsistä, eli edes rajallinen esityksen oma tavoite ei toteudu esitetyllä sääntelyllä.

Pesimäaikaisten hakkuiden kieltö kaikissa metsissä olisi selkein ja vahvimmin lintudirektiivin kanssa linjassa oleva tapa säätää asiasta. Samalla vältettäisiin esitykseen sisältyvät ongelmat, joita usea valiokunnan lausunnonantaja on tuonut esiin. Esitykseen sisältyy edelleen merkittäviä epäselvyyksiä siitä, millaisin tavoin hakkuista vastuussa oleva taho voi varmistua siitä, että linnuston tilannetta on tarkasteltu ja selvitetty riittävällä tasolla.

Esityksen 10 c § mukaan ennen puunkorjuuta metsän hakkaajan on arvioitava käsittelyalueen linnustoa metsätyypin, metsän iän ja muiden saatavissa olevien tietojen perusteella. Arvioinnissa tulee hyödyntää luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettuja tietoja. Metsän hakkaajan on arvioinnin perusteella toteutettava asianmukaiset ennalta ehkäisevät toimenpiteet, joilla pyritään estämään lintulajin yksilöiden kuolema ja pesien vahingoittuminen sekä sellainen häirintä, joka aiheuttaisi haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan tyydyttävän tason ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle.

Se, millaiset toimet katsotaan riittäviksi arvioinnin perusteella toteutettavaksi ennaltaehkäiseviksi toimiksi on edelleen epäselvää ja asettaa epäselvän oikeustilan metsän hakkuista vastuulla oleville tahoille.

Samaan aikaan on edelleen myös syytä huomioida, että 10 c § vaatimus on monella tavalla ongelmallinen lintudirektiivin ja EU-tuomioistuimen Voore Mets -ratkaisun kannalta. Erityisen tarkkaan olisi huomioitava se, kuten esimerkiksi Birdlife on lausunnossaan huomauttanut, että pesien havaitseminen on hyvin vaikeaa. Sen toteaminen ettei pesintöjä alueella ole esimerkiksi viikkoja ennen hakkuuta, on mahdotonta.

Valiokunnan lausunto YmVL 15/2026 vp
Eriävä mielipide

Myös esityksen mukainen luonnonsuojelulain 82 § muutos on epäselvä ja sisältää riskejä luonnon tilan heikkenemisen kannalta, joten muutosta ei tulisi tehdä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 16.4.2026

Jenni Pitko vihr